

Viņa patiesi mīl vienīgi savu skaisto vīru, lai gan sajūsminās arī par dažiem citiem vīriešiem – jo tas ir viņas dabā. Vēl tajā valda mūžīgs uztraukums, bailes un murgaina sajūta. Brīžam **Mirdzai Ķempei** liekas, ka ne tikai viņa pati, bet visa viņas ģimene ir psihiski iedragāta.

Elegantās Mirdzas smalkās kaites

...Saulainā 1937. gada vasaras dienā Kaļķu ielas un Aspazijas bulvāra stūrī pie gājēju pārejas stāv jauna, eleganta dāma gaišpelēkā kostīmā. Seja zem melnā cepures tīkliņa ir bāla. Dāma strauji elpo, bet, šķiet, viņas plaušām, vienalga, trūkst gaisa. Garāmgājēji steidzas pāri ielai, dažs pabrīnās par jauno, labi ģērbto sievieti, kas stāv ielas malā. Ja tie zinātu, cik slikti viņa jūtas! Jaunajai dāmāi šķiet, ka tūlīt saļims. Pasaule ap viņu griežas, no lielajām nomācošajām bailēm, kas liek bezjēgā auļot sirdij un dunēt galvai, sviedri mērcē viņas jauno, balto miesu un smalkās drēbes.

Dāma viena nespēj paspēt pat soli, kur nu vēl pāriet pāri ielai. Tāpēc nereti uz darbu viņu pavada vīrs. Bet nu viņš kārtējo reizi ir prom. Glābiņu meklējot, sievietē uzlūko garāmgājējus. Varbūt lūgt palīdzību jauneklīm, kurš šķiet kaut kur jau redzēts?

“Esiet tik laipns, pavadiet mani pāri ielai!” – viņa ar pūlēm spēj izrunāt vārdus. Tomēr tie izskan skaidri – gadi, kas pavadīti pie radio mikroфона, nav bijuši velti. Jaunais ģimnāzists, kuru viņa uzrunā, tomēr īsti nesaprot, kas dāmāi vajadzīgs.

“Esiet tik laipns, pārvediet mani pāri ielai!” – elegantā sieviete, saņēmusi visas dvēseles spēkus, atkārtoti savu lūgumu un pasmaida.

Jauneklis pazīst viņu – tā ir Ādamsona kundze no radiofona. Viņš paņem dāmu zem elkoņa un ved

Mirdza un Eriks kāzu dienā. 1931.

pāri krustojumam. Ielas otrā pusē pie apaļā reklāmas staba, atelsusies no uztraukuma, smalkā kundze nopūšas un pateicas par palīdzību. Tomēr ģimnāzists pavada viņu līdz pat Radionama augstajām ozolkoka durvīm. Īsts bruņinieks, nu jau smaidīdama un no bailēm brīva, Ādamsona kundze nodomā. Viņa vēl nenojauš, ka reiz šis zēns būs viņas labais, mīlais draugs, ar kuru kopā kara un pēckara gados pārciests tiks tik daudz.

Elegantais Ādamsonu pāris

Toties tagad viņas sirdi nospiež cits mīļš zēns – maigais, skaistais, elegantais vīrs, viņas Eriķelis. Mirdzu un Eriku Ādamsonus cilvēki uzskata par skaistāko pāri Rīgā, bet īstenībā viņi labi jūtas, tikai būdami tālumā viens no otra. Tāpēc Eriks dzer un nenāk mājās, bet vasaras pavada pie savas māsas laukos vai kur citur pie dabas krūts. Tāpēc Mirdza pārdzīvo un nikuļo, un ārstējas pie augstprātīgiem ārstiem, kuri iesaka viņai padomāt par bērniem, lai nebūtu jāprāto par savām kaitēm. Dakteri droši vien uzskata, ka viņa pati sev tās izdomā... Kur nu Mirdzai vēl bērnu! Viņai pilnīgi pietiek ar Eriku, mazo puīselīti, milulīti, istu dzejnieku, kurš sirdī un dvēselē vienmēr būs zinātkārs, izlutināts bērns. Eriķēns – sivenēns, Eriķiņš, zelta bērniņš. Erikučīti, dod Mirdzītei bučīti...

Jā, reiz viņi bija tik ļoti mīlas izslāpuši, tik ļoti pārņemti viens ar otru! Gan ar trauslu, slimīgo miesu, gan dzejisko un kaislīgo dvēseli. Viņi abiem ir slimas plaušas, bet abi sirsnīgi to slēpj.

Mirdzas tēvs bija vēl jauns, kad nomira ar diloni, atstādams atraitnēs sievu ar diviem maziem bērniem. Māte ļoti sargā meitu, rūpējas, lai viņa būtu paēdusi, priecājas, ka izdodas viņu uzbarot. Tomēr plaušas Mirdzai ir vārigas, tuberkuloze tajās jau ir reiz iemetusies. Apārstēta gan, bet ne atkāpusies pavisam.

Jaunā radio spikere tver dzīvi pilniem malkiem. Skaistā tumšmate ir savaldzinājusi jau dažu labu vīrieti, arī lielus dzejniekus, kad liktenis – šoreiz Edvarta Virzas izskatā – viņu saved kopā ar Eriku.

Pirmo mēnešu tuvības laikā abiem šķiet, ka “visa dzīve ir divu ķermeņu un divu lielu un gudru galvu maiga, kaislīga un nepārtraukta atdošanās”. Kaislei netraucē ne plaušu kaite, ne slimīgā nervozitāte.

Nervi, nervi...

Taču laimes dienas aizžib par daudz ātri. Pēc kāzām jaunie dzīvo kopā ar Mirdzas māti Indrānu ielas dzīvoklī. Netālu ir Lielie kapi, Pokrova kapi. Bieži pa Indrānu ielu virzās bērnieku gājieni, skan sēru mūzika – baironiski drūmi.

Līna Ķempe savu meitu mīl greizsirdīgi; rūpes un raizes par dēlu Emīlu sāpina viņas sirdi, bet znots ar savu bezbēdīgo dzīvesveidu viņu nereti tracina. Eriks neko nepelna – cik nu tāds dzejnieķelis vispār var nopelnīt, – bet, ko nepelna, to nodzer. Vienīgā naudas peļņitāja visai paplašinātajai ģimenei ir nabaga Mirdza, viņa uzņemas papildu darbus, tulko radiofonam visu iespējamo, ir gan konsultante, gan korektore. Viņai jāstrādā un jābūt labā formā, arī pēc regulētām naktīm, kad Eriks draiskojas ar draugiem un mājās atnāk novēmies, bet solīds – kā vienmēr...

Kādā dienā Mirdza sajūt milzu bailes no mikrofona: balss aizraujas, noreibst galva, liekas, ka viņa tūlīt zaudēs samaņu. No spīķeres darba ir jāatsakās. Pāris mēnešus pēc iepazīšanās Eriks Mirdzai rakstīja: “Patiesi, ja Tu paliksi slimā, es Tevi ārstēšu, un Tu redzēsi, ka Tev nebūs tādas kaites, kuras mana mīla nevarēs izdziedēt!” Savā gaišajā dvēselē viņš varbūt tā arī jūta, bet īstenība bija citādāka. Nogurusi un nervozā sieva, piekasiģā sievasmāte laiku pa laikam Erikam rada vēlēšanos tikt prom no Rīgas un mājām, dzīvot laukos pie radiem vai draugiem, svaigā gaisā un saulē. Un tikai tur viņš var rakstīt – ne vien dzeju un prozu (starp citu, par *smalkajām kaitēm*), bet arī skaistas vēstules savai Mirdzītei.

Taču Mirdzīte savam Erikiņam, zelta gailītim, stāsta par neiralģijas dēļ piepampušo kāju, par nesekmīgo ārstēšanos un hipnozes seansiem pie psihoterapeita Hermana Saltupa, par masāžām. Viņa gribētu būt vesela un droša, lai Erikam labāka dzīve, bet viņai pašai – vairāk prieka. Lai atkal varētu nodarboties ar mīlestību, kas viņiem abiem sagādāja tik lielu prieku vēl pavisam nesen – pirms kāzām. Ja Eriks būs pret viņu arī dzīvē tikpat mīļš un gādīgs kā vēstulēs – tad būtu tik labi abiem...

“Cīnos vēl joprojām: dažreiz krītu izmisumā, dažreiz atkal iedegos cerībās. Labi, ka Tu neesi mājās, jo Tev šī cīņa būtu pretīga.” Tā Mirdza Ķempe 1937. gada augustā raksta Erikam Ādamsonam.

Viņas dzīve bez Erika ir ļoti tukša.

Neapmierinātās dziņas

1937. gadā Mirdza meklē palīdzību pie izslavētā igauņu *neru hirurga* Puusepa, kurš sola viņu divu trīs mēnešu laikā slimnīcā izārstēt – tikai jāaizbrauc uz Tartu. Mirdza izvēlas palikt Rīgā un pie kādas personas, kuras vārdu viņa nedrīkst minēt, ārstēties ar psihoanalīzi, masāžu un homeopātiju – pāris reīžu nedēļā par trim latiem seansā.

Bet arī Hermanis Saltups stingri pastāv uz saviem hipnozes seansiem, un Mirdza nedrīkst neiet, jo tieši dr. Saltups ir izrakstījis viņai slimības atvaļinājumu, kas ļauj kādu laiku atpūsties no darba radiofonā. Taču Ādamsona kundzei riebjas sarunas ar Saltupu – jo viņš ir pārliecināts, ka pie jaunās dāmas slimības vainīgas ir “neapmierinātās dziņas”...

No vārdā nemināmās personas viņa mājās atgriežas priecīga – psihoanalīzes meistare aizlīdz Mirdzai runāt par slimību, liek vienmēr teikt, ka jūtas labi, lai kā arī būtu, un fiziski strādāt, nevis

Mazs pleirītiņš un neiralģija nav šķērslis mīlas rotaļām ne Mirdzai, ne Erikam.

nepārtraukti sevi analizēt, bet no Saltupa Mirdza velkas prom nomākta un bēdīga.

1939. gada pavasari Mirdza sagaida Vaiņodes sanatorijā – plaušu stāvokļa dēļ. Pēc saaukstēšanās viņa ir sākusi sļaut asinis.

Bet arī kas cits grauz viņas veselību – tās ir mokošās attiecības ar Arnoldu Bulānu un Eriku. No Arno mīlestības ir cerēts pārāk daudz, bet no Erika viņa nespēj atbrīvoties. Tomēr arī kopdzīve ir neiespējama: Mirdza ir pārliecināta, ka viņa mūžam baiļosies un slimos, bet tas radīs Erika īgnumu, dzīves apnikumu un sievas nicināšanu. Turklāt Eriks ar dzeršanu un “pastāvīgo nepatiesību” ir sabeidzis arī savus nervus, viņam, tāpat kā sievietai, uznāk nervozi drebuļi un bailes no nāves. Varbūt, ka no dzīves.

Viņi bezgala mīl viens otru.

Viņi nespēj dzīvot kopā.

Karš viņus beidzot izšķir pavisam.

Mirdza ir stiprākā no abiem – tiek galā ar saviem nerviem un slimībām, iemīlas un mīl arvien no jauna, bet kā skaista, skumjā dziesma viņas sirdī vienmēr paliek Eriks. Trauslais zēns, slimais vīrs, kurš negausīgi ņēma no dzīves pilnīgi visu, ko tā piedāvāja, līdz beigās arī mokošu slimību un agru aiziešanu. Un Mirdzas bezgalīgās rūpes...■

Maija Krekle